

NOTACJE MENZURALNE

1. NOTACJA MENZURALNA CZARNA

NOTACJA MENZURALNA CZARNA

NOTACJA MENZURALNA CZARNA

GENEZA

- ❖ IX – XII w. **notacja adiastematyczna, notacje literowe**
- ❖ XII – XIII w. **notacja diastematyczna, kształtowanie się notacji kwadratowej**
- ❖ XIII – XIV w. **kształtowanie się notacji menzuralnej czarnej**
- ❖ 1300 – 1450 **orientacyjny czas dominacji notacji czarnej**
- ❖ 1450 – 1600 **orientacyjny czas dominacji notacji białej**
- ❖ XVII w. **kształtowanie się notacji współczesnej i zanikanie notacji białej**

NOTACJA MENZURALNA CZARNA

GENEZA

CHORAŁ

(muzyka wokalna)

NOTACJA ADIASTEMATYCZNA

∨

NOTACJA DIASTEMATYCZNA

∨

NOTACJA KWADRATOWA

POLIFONIA

(muzyka zasadniczo wokalna)

NOTACJA KWADRATOWA

∨

NOTACJA MODALNA

∨

NOTACJA MENZURALNA CZARNA

∨

NOTACJA MENZURALNA BIAŁA

∨

NOTACJA WSPÓŁCZESNA

SOLOWA MUZYKA INSTR.

NOTACJE TABULATUROWE

NOTACJA WSPÓŁCZESNA

NOTACJA MENZURALNA CZARNA

GENEZA

- ❖ przekształcenia notacji chorałowej miały charakter pragmatyczny
- ❖ rozwój notacji muzyki polifonicznej był ścisłe związany z przeobrażeniami techniki dźwiękowej
- ❖ szczególna rola rytmu w kształtowaniu notacji
- ❖ XII – XIV w. bardzo intensywny proces zmian i komplikacji notacji

NOTACJA MENZURALNA CZARNA

GENEZA

NOTACJA MODALNA

- ❖ w ramach notacji chorałowej frazowanie zależne od tekstu i zapisu neumatycznego
 - ❖ brak precyzyjnych relacji rytmicznych
 - ❖ style sylabiczny / neumatyczny / melizmatyczny wynikające z przyporządkowania syllab i dźwięków
-
- ❖ na przełomie XI i XII wieku dochodzi do wyodrębnienia dwóch wartości rytmicznych w ramach wczesnej polifonii szkoły Notre Dame:

longa (L)

brevis (B)

NOTACJA MENZURALNA CZARNA

GENEZA

NOTACJA MODALNA

- ❖ *longa* i *brevis* nie otrzymują jednoznacznych postaci graficznych
- ❖ różnicowanie rytmiczne dźwięków następuje na podstawie zastosowanego modus rytmicznego

- ❖ 6 modi rytmicznych:

1. *L B*

2. *B L*

3. *L BB*

4. *B BL*

5. *L L* (*L LL*)

6. *B BB*

NOTACJA MENZURALNA CZARNA

GENEZA

NOTACJA MODALNA

❖ *modi* w transkrypcji współczesnej

The image displays six musical examples, numbered 1 through 6, arranged in two rows of three. Each example consists of a short musical phrase in common time (indicated by a '8' over the bar line). The notation uses black vertical stems for note heads, with horizontal dashes indicating the duration of each note. The first row contains examples 1, 2, and 3. Example 1 shows a pattern of eighth notes. Example 2 shows a pattern of eighth notes followed by a sixteenth note. Example 3 shows a pattern of eighth notes followed by a sixteenth note and a eighth note. The second row contains examples 4, 5, and 6. Example 4 shows a pattern of eighth notes followed by a sixteenth note and a eighth note. Example 5 shows a pattern of eighth notes followed by a sixteenth note and a eighth note. Example 6 shows a pattern of eighth notes followed by a sixteenth note and a eighth note.

NOTACJA MENZURALNA CZARNA

GENEZA

NOTACJA MODALNA

❖ *ordines* w transkrypcji współczesnej

Primus ordo

1. | ♫ ♫ ♫ ♫ |

Secundus ordo

| ♫ ♫ ♫ ♫ | ♫ |

Tertius ordo

| ♫ ♫ ♫ ♫ | ♫ ♫ ♫ |

2. | ♫ ♫ ♫ ♫ |

| ♫ ♫ ♫ ♫ | ♫ ♫ |

| ♫ ♫ ♫ ♫ | ♫ ♫ ♫ |

3. | ♫ . ♫ ♫ | ♫ . ♫ ♫ | | ♫ . ♫ ♫ | ♫ . ♫ ♫ | | ♫ . ♫ ♫ | ♫ . ♫ ♫ | | ♫ . ♫ ♫ | ♫ . ♫ ♫ |

4. | ♫ ♫ ♫ . | ♫ ♫ ♫ . | | ♫ ♫ ♫ . | ♫ ♫ ♫ . | | ♫ ♫ ♫ . | ♫ ♫ ♫ . | | ♫ ♫ ♫ . | ♫ ♫ ♫ . |

5. | ♫ . ♫ . | ♫ . ♫ . | | ♫ . ♫ . | ♫ . ♫ . | | ♫ . ♫ . | ♫ . ♫ . | | ♫ . ♫ . | ♫ . ♫ . |

6. | ♫ ♫ ♫ ♫ |

| ♫ ♫ ♫ ♫ | ♫ ♫ |

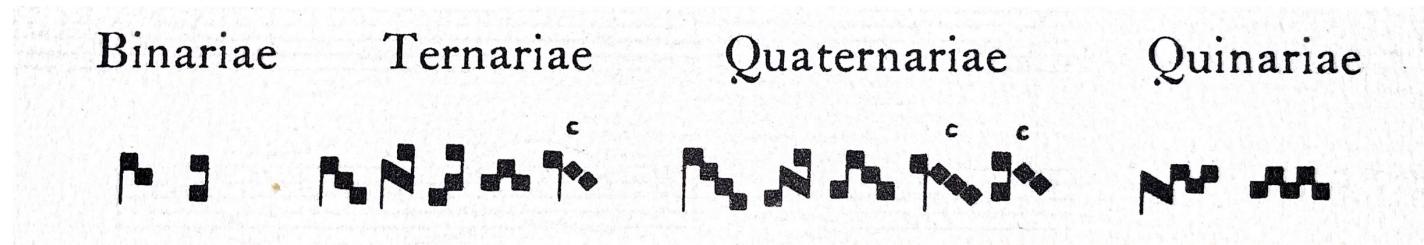
| ♫ ♫ ♫ ♫ | ♫ ♫ ♫ |

NOTACJA MENZURALNA CZARNA

GENEZA

NOTACJA MODALNA

❖ ligatury notacji modalnej

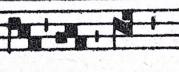
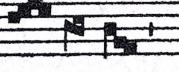

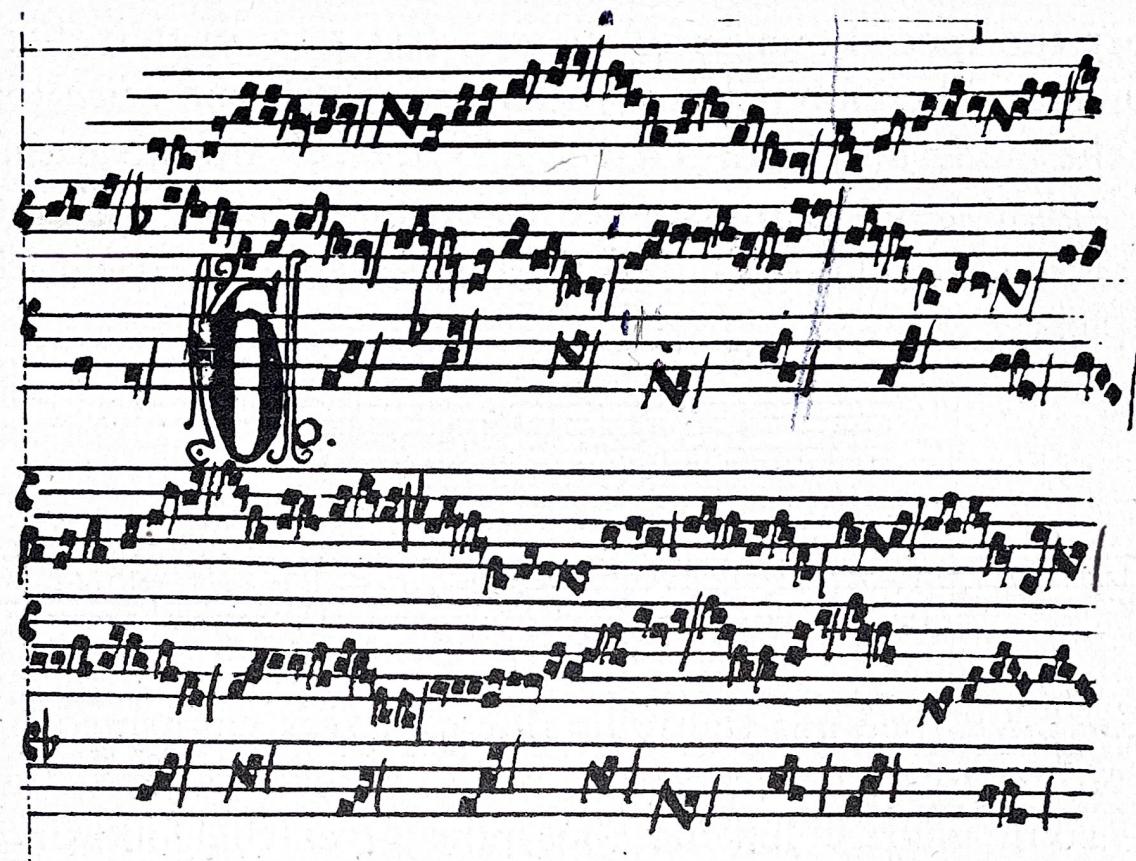
NOTACJA MENZURALNA CZARNA

GENEZA

NOTACJA MODALNA

❖ ugrupowania ligatur charakteryzujące *modi*

Combination	Example	Transcription
1. 3 2 2 2 2		
2. 2 2 2 2 3		
3. 1 3 3 3		
4. 3 3 3 1		
5. 3 3 3		
6. 4 3 3		

A handwritten musical score for three staves in 6/8 time, indicated by a '6/8' symbol and a '8' below it. The top staff has a treble clef, the middle staff a bass clef, and the bottom staff a tenor clef. The music consists of eighth-note patterns. The first staff starts with a dotted half note followed by a dotted quarter note. The second staff starts with a dotted half note followed by a dotted quarter note. The third staff starts with a dotted half note followed by a dotted quarter note.

A handwritten musical score for three staves in 6/8 time, indicated by a '6/8' symbol and a '8' below it. The top staff has a treble clef, the middle staff a bass clef, and the bottom staff a tenor clef. The music consists of eighth-note patterns. The first staff starts with a dotted half note followed by a dotted quarter note. The second staff starts with a dotted half note followed by a dotted quarter note. The third staff starts with a dotted half note followed by a dotted quarter note.

A handwritten musical score for three staves in 6/8 time, indicated by a '6/8' symbol and a '8' below it. The top staff has a treble clef, the middle staff a bass clef, and the bottom staff a tenor clef. The music consists of eighth-note patterns. The first staff starts with a dotted half note followed by a dotted quarter note. The second staff starts with a dotted half note followed by a dotted quarter note. The third staff starts with a dotted half note followed by a dotted quarter note.

ĆWICZENIA

NOTACJA MODALNA

Combination	Example	Transcription
1. 3 2 2 2 2		
2. 2 2 2 2 3		
3. 1 3 3 3		
4. 3 3 3 1		
5. 3 3 3		
6. 4 3 3		

- 1.
- 2.
- 3.

NOTACJA MENZURALNA CZARNA

GENEZA

NOTACJA FRANKOŃSKA

- ❖ Franco z Kolonii *Ars cantus mensurabilis* (II poł. XIII w.)
- ❖ po raz pierwszy notacja wykorzystuje nuty (znaki) o określonej wartości rytmicznej
- ❖ *figurae simplices.*

<i>longa</i>	<i>duplex (maxima), perfecta, imperfecta</i>
<i>brevis</i>	<i>recta, altera</i>
<i>semibrevis</i>	<i>major, minor</i>

NOTACJA MENZURALNA CZARNA

GENEZA

NOTACJA FRANKOŃSKA

❖ *figurae simplices*

Longa			Brevis		Semibrevis	
Duplex	perfecta	imperfecta	recta	altera	major	minor
¶	¶	¶	▪	▪	◆	◆
6 tp	3 tp	2 tp	1 tp	2 tp	$\frac{2}{3}$ tp	$\frac{1}{3}$ tp

NOTACJA MENZURALNA CZARNA

GENEZA

NOTACJA FRANKOŃSKA

❖ ligatury podwójne:

cum proprietate = pierwsza *B*

cum perfectione = druga *L*

sine proprietate = pierwsza *L*

sine perfectione = druga *B*

- <i>cum proprietate et cum perfectione</i>	=	<i>B L</i>	(cum, cum)
- <i>sine proprietate et cum perfectione</i>	=	<i>L L</i>	(sine, cum)
- <i>cum proprietate et sine perfectione</i>	=	<i>B B</i>	(cum, sine)
- <i>sine proprietate et sine perfectione</i>	=	<i>L B</i>	(sine, sine)
- <i>cum opposita proprietate</i>	=	<i>S S</i>	(c.o.p.)

NOTACJA MENZURALNA CZARNA

GENEZA

NOTACJA FRANKOŃSKA

❖ ligatury

B I N A R I A

type	/	\
2		
s ₂		
2 ^s		
s ₂ ^s		
°2		
-	-	-

T E R N A R I A

value	type	/	\	^	\
B L	3				
L L	s ₃				
B B	3 ^s				
L B	s ₃ ^s				
S S	°3				
-	°3 ^s				

NOTACJA MENZURALNA CZARNA

GENEZA

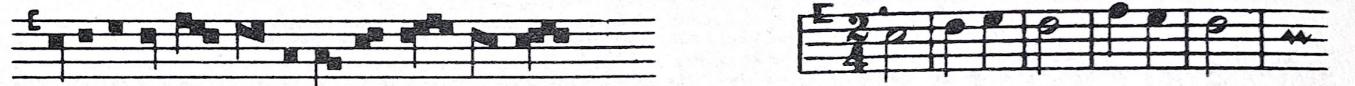
NOTACJA FRANKOŃSKA

- ❖ na przełomie XIII i XIV w. stopniowo wprowadzane są mniejsze wartości rytmiczne
 - *semibrevis minima (minima)*
 - *semiminima*
 - *fusa*
- ❖ Petrus de Cruce (Pierre de la Croix)

NOTACJA MENZURALNA CZARNA

GENEZA

NOTACJA FRANKOŃSKA

NOTACJA MENZURALNA CZARNA

ARS NOVA

„WŁAŚCIWA” NOTACJA MENZURALNA CZARNA

- ❖ Jacques de Lieges, Philipp de Vitry, Johannes de Muris
- ❖ u progu *artis novae* notacja czarna dysponuje coraz bardziej rozbudowanym zestawem wartości

NOTACJA MENZURALNA CZARNA

ARS NOVA

„WŁAŚCIWA” NOTACJA MENZURALNA CZARNA

❖ cechy charakterystyczne systemu notacji *artis novae*:

- dokładnie określony czas trwania dźwięku (w ujęciu relatywnym)
- rozszerzony wachlarz wartości rytmicznych
- różne zasady podziału większych wartości rytmicznych na mniejsze (dwu- lub trójdzielny)
- możliwość modyfikacji zasad przebiegu czasowego w toku utworu (koloracja)

NOTACJA MENZURALNA CZARNA

- ❖ zasady podziału wartości rytmicznych systemu *artis novae*:

maximodus – podział maximi

maxima = 3 longi (maximodus perfectus)

maxima = 2 longi (maximodus imperfectus)

modus – podział longi

longa = 3 breves (modus perfectus)

longa = 2 breves (modus imperfectus)

tempus – podział brevis

brevis = 3 semibreves (tempus perfectum)

brevis = 2 semibreves (tempus imperfectum)

prolatio – podział semibrevis

semibrevis = 3 minimy (prolatio maior)

semibrevis = 2 minimy (prolatio minor)

NOTACJA MENZURALNA CZARNA

❖ zasady podziału wartości rytmicznych systemu *artis novae*:

tempus perfectum cum prolatione maiore

tempus perfectum cum prolatione minore

tempus imperfectum cum prolatione maiore

tempus imperfectum cum prolatione minore

NOTACJA MENZURALNA CZARNA

- ❖ zasady podziału wartości rytmicznych systemu *artis novae*:

tempus perfectum cum prolatione maiore

brevis

\\

semibrevis + semibrevis + semibrevis

\\

minima + minima

tempus perfectum cum prolatione minore

brevis

\\

semibrevis + semibrevis + semibrevis

\\

minima + minima + minima + minima + minima + minima

NOTACJA MENZURALNA CZARNA

- ❖ zasady podziału wartości rytmicznych systemu *artis novae*:

tempus imperfectum cum prolatione maiore

brevis

\\

semibrevis + semibrevis

\\

minima + minima + minima + minima + minima + minima

tempus imperfectum cum prolatione minore

brevis

\\

semibrevis + semibrevis

\\

minima + minima + minima + minima

ĆWICZENIA

NOTACJA MENZURALNA CZARNA

L o n g a			B r e v i s		S e m i b r e v i s	
D u p l e x	p e r f e c t a	i m p e r f e c t a	r e c t a	a l t e r a	m a j o r	m i n o r
■	■	■	■	■	◆	◆
6 tp	3 tp	2 tp	1 tp	2 tp	$\frac{2}{3}$ tp	$\frac{1}{3}$ tp

B I N A R I A

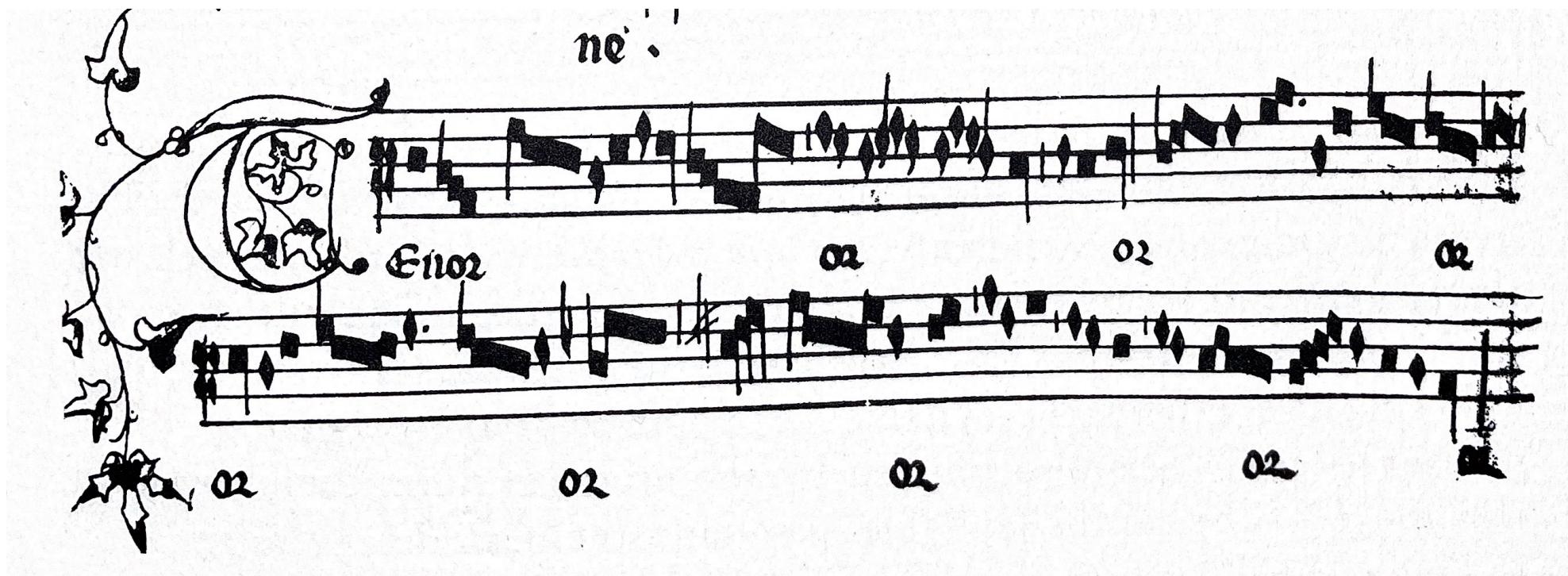
type	/	\
2	(b)	■
^s 2	(a) (a) (b)	■
2 ^s	■	■
^s 2 ^s	(a) (a)	■
^o 2	■ ■	■ ■
	-	-

T E R N A R I A

value	type	/	\	^	v
<i>B L</i>	β	(b)	■	■	■
<i>L L</i>	^s β	(a) (a) (b)	■	■	■
<i>B B</i>	β^s	■	■	■	■
<i>L B</i>	^s β^s	(a) (a)	■	■	■
<i>S S</i>	β^o	■ ■	■ ■	■ ■	■ ■
	^o β^s	-	-	-	-

ĆWICZENIA

NOTACJA MENZURALNA CZARNA

ĆWICZENIA

NOTACJA MENZURALNA CZARNA

Same

pensez pas que je ricorri
milllement faire ne le pectori

e . de vous a mes
c . tant vous aim ie

... son ... nent ne vous voit